

א ז ר ח ו ת

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים ורבע.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון	—	(14×1)	—	14 נקודות
פרק שני	—	$(9 \times 3) + (13 \times 1)$	—	40 נקודות
פרק שלישי	—	(12×2)	—	24 נקודות
פרק רביעי	—	(11×2)	—	<u>22 נקודות</u>
סה"כ	—		—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

שים לב: הבחינה מתחילה בעמוד 3.

/המשך בעמוד 3/

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-2.

1. באחת המדינות הועלתה לדיון בפרלמנט הצעה ולפיה כל שר יחויב לחשוף לפני חברי הפרלמנט את יומן הפגישות שהוא מקיים עם אנשי עסקים, ויציג לפני חברי הפרלמנט הצהרת הון בנוגע לנכסיו האישיים. המטרה של יוזמי ההצעה היא לקדם את רעיון השקיפות למען מנהל ציבורי תקין. יושב ראש הפרלמנט התנגד להצעה. הוא טען כי לא יעלה על הדעת ששרים ימסרו מידע שאינו נוגע בהכרח לעבודתם הציבורית, ועלול להיהפך לנחלת הכלל. הוא הוסיף ואמר כי במעשה זה עלולה להיות פגיעה בזכות של השרים.

א. ציין והצג את סוג מנגנון הפיקוח והביקורת שיוזמי ההצעה מבקשים לקדם.

הסבר כיצד סוג מנגנון זה בא לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את הזכות של השרים שעלולה להיפגע, לדעת יושב ראש הפרלמנט.

הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

2. משרד הבריאות גיבש תכנית הבראה למערכת הבריאות שמטרתה לשפר את השירותים הרפואיים בבתי החולים הציבוריים. לשם כך העבירה המדינה לבתי החולים הציבוריים סכומי כסף גדולים. הכספים הועברו לבתי החולים בתנאי שיתאפשר לכל חולה לקבל אצל רופאים מומחים טיפול במימון ממשלתי, בלי קשר למצב הכלכלי של החולה. התברר שבית חולים ציבורי אחד לא עמד בתנאים שהוצבו, ומנהל בית החולים אף נהג שלא כדין וגבה מן המטופלים סכום כסף גדול על שירות רפואי שהם היו אמורים לקבל חינם. לטענתו, הוא עשה זאת כדי שיוכל להעסיק רופאים מומחים בעלי שם. בכך לדעתו תשתפר התדמית של בית החולים.

א. ציין והצג את הגישה החברתית-כלכלית שבאה לידי ביטוי בתכנית ההבראה של משרד הבריאות.

הסבר כיצד גישה זו באה לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את סוג העבריינות הפלילית שביצע מנהל בית החולים.

הסבר כיצד סוג עבריינות זה בא לידי ביטוי בקטע.

פרק שני (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות:
על שלוש מן השאלות 3-7 (לכל שאלה – 9 נקודות)
ועל אחת מן השאלות 8-12 (לשאלה – 13 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 3-7 (בכל תשובה כתוב לפחות 2-3 משפטים).

3. הצג שני **ביטויים בהכרזת העצמאות** להיותה של מדינת ישראל מדינה יהודית.

4. הצג את המושג **מעצר מנהלי**.

5. הצג את **התקשורת כמבנה מציאות ומעצבת דעת קהל**.

6. הצג את המושג **חוק יסוד**.

7. הסבר כיצד **דגל המדינה** (כסמל) מבטא את היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית.

/המשך בעמוד 5/

ענה על אחת מן השאלות 8-12, על פי אחד מן האשכולות שלמדת.

8. אשכול: העולם היהודי

הצג שני מאפיינים של החברה הדתית-לאומית בישראל.
הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מאפשר לשמור על הייחודיות של החברה הדתית-לאומית.

9. אשכול: תקשורת ופוליטיקה בישראל

הצג אחד מן האמצעים המגבילים את אמצעי התקשורת: **צנזורה** או **צו איסור פרסום**.
הסבר כיצד האמצעי שהצגת פוגע בפלורליזם של אמצעי התקשורת.

10. אשכול: בחירות ומפלגות

הצג את המושג **ממשלה קואליציונית**.
הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש בעצם קיומה של ממשלה קואליציונית.

11. אשכול: רשויות מקומיות

הצג שני מאפיינים ייחודיים לבחירות לשלטון המקומי.
הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש בבחירה של מועצת הרשות המקומית.

12. אשכול: מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

הצג את המושג **ועדת חקירה פרלמנטרית**.
הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש בפעולתה של ועדה זו.

פרק שלישי (24 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13-15.

לאחרונה ציין האיחוד האירופי עשרים שנה להקמתו. מאז הקמתו ועד היום התרחב האיחוד, וכיום הוא מונה 28 מדינות שבהן יותר מ-500 מיליון בני אדם, ומגוון השפות בהן הוא רב. המטרות העיקריות של האיחוד האירופי בעת הקמתו היו ליצור לאומיות אירופית חדשה, ולבסס שלום יציב וכלכלה משותפת חזקה. האיחוד האירופי אינו רק גוף כלכלי העוסק במסחר, שיש לו מטבע משותף והגבולות בין המדינות החברות בו פתוחים, הוא אינו רק מוסד פוליטי שתפקידו לשמור על היציבות והשלום באירופה; האיחוד האירופי הוא לדעתי גם, ואולי בעיקר, מוסד על-לאומי שמטרתו גיבוש זהות לאומית כלל אירופית חדשה, המבוססת על ערכים משותפים ועל אזרחות משותפת. כל אזרח בכל אחת מן המדינות החברות באיחוד הוא בעת ובעונה אחת אזרח מדינתו ואזרח של האיחוד האירופי – אזרח אירופה. העמים שבאיחוד כמו גרמנים, איטלקים, צרפתים או הולנדים, הם בה בעת גם אירופים. רעיון הזהות האירופית התממש: הגבולות נפתחו, מְכֻסִּים הוסרו, ותוקצבו תכניות שמטרתן לשלב אזרחים מכל ארצות האיחוד במוסדותיו.

אולם אני סבור שדווקא עכשיו, כאשר הזהות האירופית הולכת ומתגבשת, האיחוד מוצא את עצמו בפתח של משבר לאומיות חדש. בכמה מן המדינות החברות בו גברו בעשורים האחרונים תביעות לעצמאות של מיעוטים לאומיים, לדוגמה הקטלונים בספרד והפלמים בבלגיה. לאחרונה תושבי קטלוגניה התבקשו באמצעות הצבעה להכריע בשאלה המהותית אם להקים מדינה עצמאית, נפרדת מספרד. הלאומים הנשכחים באירופה החלו להתעורר ולדרוש את מקומם ההיסטורי ביבשת. הם דורשים עצמאות פוליטית, אך אינם מתנגדים להיות חלק מן האיחוד. שאיפתם היא להיות עמים העומדים ברשות עצמם, בדומה לרוב עמי אירופה, בתוך כדי שמירה על ייחודם התרבותי ועל מורשתם. כך האיחוד האירופי, שרצה להדגיש את "האזרחות האירופית", נהפך בעל כורחו למשחרר הלאומים של אירופה. על אף רצונו של האיחוד ליצור ישות אירופית חדשה המאחדת את כלל העמים, ניכרת התגבשות הזהות של כל עם ועם.

(מעובד על פי אתר מידה, 7/11/2013)

ענה על שתיים מן השאלות 13-15 (לכל שאלה – 12 נקודות).
שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות **על פי מה שלמדת**, ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה ענה **על פי הקטע**.

13. הצג את המושג **גלובליזציה**.

הסבר כיצד הגלובליזציה באה לידי ביטוי בקטע.

14. הצג את המושג **משאל עם**.

הסבר כיצד משאל עם בא לידי ביטוי בקטע.

15. הצג את המושג **לאומיות אתנית**.

הסבר כיצד הלאומיות האתנית באה לידי ביטוי בדרישתם של הלאומים הנשכחים באירופה.

פרק רביעי (22 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 16-20 (לכל שאלה – 11 נקודות).

16. מגדל אייפל בצרפת הוא אתר מפורסם המושך אליו תיירים מכל העולם. לאחרונה החלה החברה המפעילה את האתר לחסום את אזור המגדל בלילות, ובכך למנוע את הגישה אליו. תיירים המבקרים בצרפת טוענים כי חסימה זו, המונעת מהם לראות את המגדל מקרוב, פוגעת בזכות שלהם.
- ציין והצג את הזכות של התיירים שעלולה להיפגע לטענתם מחסימת האזור. הסבר כיצד זכות זאת באה לידי ביטוי בקטע.
17. ביום הבחירות בישראל אדם עיוור או לקוי ראייה נאלץ להגיע לקלפי בליווי מלווה, וכשהוא נכנס אל מאחורי הפרגוד, עליו לומר למלווה שלו איזה פתק להכניס למעטפה. לאחרונה פנו עיוורים לחברי כנסת בבקשה שיפעלו להוסיף על פתקי ההצבעה כיתוב בכתב ברייל (כתב שעיוורים יכולים לקרוא), כדי שיוכלו לבחור ביחידות, בלי מלווה.
- ציין והצג את התנאי לבחירות שאיננו מתממש כיום בנוגע לעיוורים ולקויי הראייה. הסבר כיצד תנאי זה בא לידי ביטוי בקטע.
18. לאחרונה פנו חברי כנסת אל שר הפנים וביקשו ממנו לאפשר לאזרח גאורגי לא־יהודי לקבל אזרחות ישראלית. חברי הכנסת טענו כי אזרחות ישראלית תהיה אות הוקרה לאדם זה אשר פעל לשימור ולהנצחה של התרבות היהודית ומוסדות הדת של יהודי גאורגיה, ועשה אותם למפעל חייו. שר הפנים נעתר לבקשה.
- ציין והצג את התנאי לקבלת האזרחות, שעל פיו פעל שר הפנים בהחלטתו. הסבר כיצד תנאי זה בא לידי ביטוי בקטע.

19. בשנים האחרונות מתנהל ויכוח בציבור בנוגע לגובה הסכום שיוקצה לתחום הביטחון בתקציב המדינה.

יש הטוענים כי צריך להגדיל את הסכום, ויש הטוענים כי עליו להישאר כפי שהוא.

הבע את עמדתך בעניין זה.

הצג שני נימוקים התומכים בעמדתך ומתבססים על מושגים מתחום האזרחות.

בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצגת עמדתך בעניין באופן ברור.

ב. הנמקה – הצגת שני נימוקים, שבעזרתם אתה מבסס את טענתך, ובהם נכללים מושגים

וידע מלימודי האזרחות.

20. כיום מפלגות רבות משריינות מקום לנשים ברשימותיהן לכנסת. יש הטוענים שדרישה זו לשריון

מקום לנשים ברשימות לכנסת היא מיותרת, ויש הטוענים שיש להמשיך את הנהוג כיום.

הבע את עמדתך בעניין זה.

הצג שני נימוקים התומכים בעמדתך ומתבססים על מושגים מתחום האזרחות.

בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצגת עמדתך בעניין באופן ברור.

ב. הנמקה – הצגת שני נימוקים, שבעזרתם אתה מבסס את טענתך, ובהם נכללים מושגים

וידע מלימודי האזרחות.

בהצלחה!